

Nyíracsád freskós temploma

2011 szeptember 22. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása

Még nincs értékelve

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejt?zköd? Magyarország eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmetlenül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alappillérei szeretett Hazánknak.

Több tucat Acsa és Acsád nev? helységnév ismeretes az országban, jelentésüket hiába keressük az akadémiai szakszótárban, ahol csak annyi olvasható, hogy régi magyar személynévb?l erednek. (A hallásunkra hagyatkozva az ótörök eredet? „atya” szót véljük a megoldás kulcsának.) A nyírségi Acsád 1882-ben kapta megkülönböztet? el?tagját, a települést azonban már a XIV. század elején említette okirat. A falu a környékbeli községekkel együtt a Gutkeled nemzetség legkorábbi birtokai közé tartozott az 1200-as években. 1312-ben osztoztak rajta a família ecsedi ágához tartozó leszármazottak, közülük a Dorogiak, 1338-tól a Dobi és Diószegi családok lettek a község földesurai. Nyíracsád temploma a XIII. század második felében épült. A szomszédságában lév? három másik, vele egykorú és szintén egyenes szentélyzáródású egyháznál nagyobb mérete az említett birtokosok tehet?sségér?l árulkodik.

A premontreiek prépostságának alapfalait 1936-ban tárták fel a közeli Nyíradonyban. A rendház a Gutkeledek családi monostorának épült a XIII. század derekán. Szentélyének egyenes zárófala kölcsönözte a mintát a környék falusi plébániatemplomait épít?knek, ez a kézenfekv? magyarázata a Nyírségt?l a Fels?-Tisza-vidékig található, szinte „típusterv” szerint készült húsz-harminc rokon emlék felt?n? hasonlóságának. A Nyíracsád közepén szabad téren álló épület teljes hossza 17 méter, szélessége nyolc méter; téglány forma hajójának belseje hatszor kilenc méter, szentélye ötször öt méteres négyzet alaprajzú. Sarkait haránt irányú, oldalait mer?leges falpillérek támasztják. Dongaboltozatú apszisának keleti harántfalán két szimmetrikus elhelyezés?, keskeny román kori ablak nyílik. Ez a megoldás szintén a XIII. századi szerzetesi – premontrei, domonkos – templomokról ismer?s. Két további félköríves ablak sorakozik a szentély déli falán, a hajón három hasonló ablak és a bejárat látható. 1798-ban készült elé barokk portikusz, a helyén ma egy középkort stilizáló, nyerstégla-el?csarnok díszeleg. A nyugati oromfalban lév? szép, k?keretes kapu korai csúcsíves modorban készült.
1917-ben feljegyzett szájhagyomány szerint a községet „a török–tatár háborúk idején feldúlták, lakosait leöldösték, csupán a templom falai maradtak meg, amelyek között vastag rétegben található embercsontokat takar a padlózat”. Nem tudni, mikortól népesedett be újra a község, mikor vették birtokba a romos templomot a református hit? acsádiak. 1639-ben a váradi zsinat Rozsály Istvánt, az 1659. évi kállói zsinat Tóthfalusi Györgyöt küldte lelkésznek a faluba. Az egyházközség iratai 1761-t?l maradtak fenn, a korábbi évekr?l csak annyit jegyeztek fel,

hogy a régi egyház náddal volt fedve. Az 1761. esztend?ben „ezen Isten háza romlandó állapotjából Isten segedelmével megújíttatott”. Ekkor már bizonyosan mészvakolat takarta a középkori falfestményeket.
Egy kisebb renováláskor, 1902-ben bukkantak el? a gótikus freskók. Az egyházi hatóság jelentése nyomán Gróh István és Sztehlo Ottó m?egyetemi tanárok helyszíni szemlét tartottak, Gróh akvarellmásolatokat készített a képekr?l: a diadalív szentély fel?li oldalán Árpád-házi Szent Erzsébet és Alexandriai Szent Katalin alakját, másik felén a Golgotát és a szent keresztet megtaláló Ilona császárn? képét, a szentélyben az apostolok figuráit örökítette meg kartonlapokon. A freskók keletkezése, stílusuk és ikonográfiai programjuk alapján a XIV. század második felére, Nagy Lajos uralkodásának idejére (1342–1382) datálható. A Szent Ilona képe mellé bekarcolt írás – „Hic fuit Georgius Hamza Anno 1588” – és egy másik, 1702-ben kelt látogatói kézjegy bizonyítja, hogy a falakat csak a XVIII. században meszelték be a protestánsok. A feltárt freskók – és a templom – szakszer? védelmét és restaurálását el?bb az els? világháború kitörése, majd a pártállami punnyadás késleltette, végül az 1990-es években renoválták a m?emlék épületet. Öreg téglafalát kívülr?l fehér lazúrozással tették láthatóvá, s szépen megújították a mellette álló 10 öl (18 méter) magas, 1799-ben ácsolt harangtornyot.

Ludvig Emil, mno.hu

Ajánló